

AFTALE OM BUDGET 2024

Indgået den 7. september 2023 mellem:

Tønder Listen
Venstre
Socialdemokratiet
Slesvigsk Parti
Borgerlisten
Det Konservative Folkeparti
Socialistisk Folkeparti
Nye Borgerlige

TØNDER
KOMMUNE

Tønder Kommune – En Bæredygtig Fremtid

Budgetaftale med fokus på strukturudvikling, Velfærd og Bæredygtighed

Torsdag, den 7. september 2023 er der indgået et bredt forlig om budget 2024 mellem alle partier i Kommunalbestyrelsen for Tønder Kommune.

Budgetforliget udstikker de økonomiske og indholdsmæssige rammer for budget 2024 samt overslagsårene 2025–2027.

Med udgangspunkt i en økonomisk sund og velkonsolideret kommune viser Kommunalbestyrelsen med aftalen for 2024 økonomisk opbakning og prioritering til at understøtte Tønder kommunes Visions- og Strategiplan for 2022-2025.

Fokus på planen gør, at Tønder Kommune er – og fortsat skal være - et godt sted at leve og bo og drive virksomhed. Det gælder for vores nuværende borgere, men det har også stor betydning i et bosætningsperspektiv. Derfor skal Tønder Kommune være attraktiv for både besøgende og tilflyttere, hvilket denne budgetaftale også er udtryk for.

Økonomiaftalen mellem KL og Regeringen for 2024 er en stram aftale, som er blevet til i en tid, hvor den kommunale økonomi generelt er udhulet af en ekstraordinær inflation på 1,9 mia. kr., hvilket udfordrer mange kommuner. Aftalen tilføjer samlet den kommunale økonomi 2,4 mia. kr. Herudover har KL taget til efterretning, at de kommunale udgifter til administration skal reduceres med 700 mio. kr. i 2024, for at finansiere en ramme til løn og arbejdsvilkår i den offentlige sektor. De administrative besparelser skal først og fremmest findes ved at luge ud i regler og tilsyn, der skaber bureaukrati i kommunerne.

Som en del af finanslovsforhandlingerne har regeringen, den 24. august 2023 besluttet at løfte den kommunale serviceramme for 2024 med yderligere 650 mio. kr. til prioritering af velfærden.

Med Økonomiaftalen for 2024 har det givet Kommunalbestyrelsen plads til at løfte velfærden i Tønder Kommune især med fokus på sundhedsfremme, mental sundhed til børn og unge, unge i job og uddannelse samt rekruttering af fremtidens arbejdskraft samt et godt arbejdsmiljø for nuværende medarbejdere.

Samlet set indeholder budgetaftalen for 2024-2027 nye velfærdsinitiativer for i alt 54 mio. kr. og et anlægsprogram med nye og igangværende projekter for i alt 418 mio. kr. over den 4-årige budgetperiode.

For fortsat at sikre det økonomiske råderum til nye politiske prioriteringer er der løbende sket omprioritering inden for servicerammen. Der er en politisk vilje til at investere i nye tiltag, hvilket afspejles i et højt ambitionsniveau for anlægs- og udviklingsinitiativer. Disse handler både om at understøtte Visions- og Strategiplanen, lokale initiativer samt fokus på potentialer, der rækker ud over kommunegrænsen.

Kommunalbestyrelsens Visions- og Strategiplan

Kommunalbestyrelsen er enig om at afsætte en pulje på 2 mio. kr. årligt i 4 år til Visions- og Strategiplanen for 2022-2025. Puljen skal ses som et supplement til nye og igangværende indsatser, der støtter op omkring visions- og strategiplanen.

Visions- og Strategiplanen stiller skarpt på 4 overordnede fokuspunkter

- Grænselandet
- Klima, Natur og Miljø
- Unge og Uddannelse
- Den aktive borger

Fokuspunkterne understøttes af 3 strategiske indsatser, som går på tværs af alle opgaver

- Erhverv og turisme
- Bosætning
- Sundhed

Budgetaftale med fokus på "Grænselandet":

Budgetaftale, der er kendetegnet ved et fortsat fokus på at udnytte de muligheder, som planceringen i grænselandet giver:

- Fortsat at understøtte tyskundervisning i folkeskolen allerede fra 0. klasse.
- Tønder Kommune er blevet forhåndsgodkendt til Erasmus+, der giver mulighed for kompetenceudvikling og studieture i hele Europa
- Via transportpuljen under Kulturfokus kan skoler søge støtte til møder med en partnerklasse fra den anden side af grænsen eller til grænseoverskridende kulturformidling.

Budgetaftale med fokus på "Klima, Natur og Miljø":

Kommunalbestyrelsen har fortsat fokus på at sikre en bæredygtig udvikling. Der er fra 2023 afsat 2,5 mio. kr. årligt med det formål at sikre bæredygtig udvikling og grøn omstilling. Derudover er der,

- fortsat fokus på implementering af Klimahandleplanen
- afsat 1,9 mio. kr. til at udfase brugen af svært nedbrydelige plantebekæmpelsesmidler på offentlige arealer
- afsat 125.000 kr. årligt til etablering og vedligeholdelse af "2030skov"
- afsat 250.000 kr. årligt i en pulje til oprensning af sandaflejringer og vedligeholdelse af grønne arealer
- Løgumkloster Mølledam får yderligere et anlægstilskud på 500.000 kr. til færdiggørelse af projektet.
- Der er afsat 4,24 mio. kr. i 2024 til forstærkning af Ballum-Astrupdiget

Budgetaftale med fokus på "Unge og Uddannelse":

Tønder Kommune skal fortsat være attraktiv for de unge, og der er fokus på uddannelsesfællesskab og tiltrækning samt udvikling af mellemlange videregående uddannelser.

Det prioriteres, at

- fastholde Strategi for videregående uddannelser til Tønder
- fastholde eksisterende uddannelsestilbud i Tønder
- sikre tiltrækkeligt optag på erhvervsuddannelser for at matche erhvervslivets behov
- i den forbindelse afsættes 2,750 mio. kr. årligt til "Unge uden uddannelse eller beskæftigelse" med det formål at højne uddannelsesniveaueet og gøre unge selvforsørgende

Budgetaftale med fokus på "Den aktive borger":

Budgetaftalen har fortsat fokus på at bevare og styrke sundheden for borgerne, herunder

- afsættes 300.000 kr. til at fortsætte indsatser under "Bevæg Dig For Livet"
- afsættes yderligere 20 mio. kr. i 2026 til Udviklingsplan Toftlund til ny- og ombygning af Toftlundhallerne, således at der samlet investeres 80 mio. kr. i området.

Budgetaftale med fokus på "Erhverv og Turisme":

Kommunalbestyrelsen prioriterer fortsat at understøtte vilkårene for erhvervslivet, detailhandelen og turismen. Dette sker bl.a. med afsæt i en Erhvervs- og Turismestrategi, som forventes godkendt omkring årsskiftet 2023-2024.

Følgende konkrete udviklingstiltag understøttes:

- Fra 2025 afsættes 250.000 kr. årligt til drift af folkemusikarkiv i stationsbygningen i Tønder.
- Foreningen Garnisionsmuseum Tønder tildeles 223.000 kr. i 2024 samt et anlægstilskud på 200.000 kr. i 2024 til nødvendig renoveringstiltag for at kunne åbne.
- I årene 2024-2026 afsættes 200.000 kr. årligt som støtte til videreudvikling af strik-kefestivalen "Masker i Marsken".
- Tønder Erhvervsråd tildeles 200.000 kr. i 2024 målrettet "Vores Marsk"
- Til fortsat udvikling af Museum Wegner projektet er afsat 500.000 kr. i 2024. Planerne for etablering af Museum Wegner støttes med 15 mio. kr. i budgetperioden til anlæg alt inklusiv, samt driftstilskud på 200.000 kr. fra 2027 og fremover.
- Helhedsplan for udvidelse og renovering af Løgumkloster Højskole støttes med et anlægstilskud på 1 mio. kr. samt et tilsagn om kommunegaranti på 5 mio. kr., når den øvrige finansiering til projektet er på plads.
- Helhedsplan for Museum Sønderjylland i Tønder by støttes med 20 mio. kr. i perioden 2023-2025.
- Med fortsat fokus på bedre infrastruktur og trafiksikkerhed afsættes i budget 2024:
 - 1,569 mio. kr. Havnebyvej i kurven ved Langdalsvej
 - 1,570 mio. kr. Vejbelægning og venstresvingsbane Østre Havnebyvej
 - 1,300 mio. kr. Mølletofte, hævning af stibroer

Budgetaftale med fokus på "Bosætning":

Tønder Kommune skal være attraktiv for både besøgende og tilflyttere, hvilket denne budgetaftale også er udtryk for.

- Til "Kulturkraftcenter Højer – Nordisk center for tekstil" overdrages 3 bygninger, som samlet har en anslået værdi på 9,5 mio. kr. Overdragelsen sker når den øvrige finansiering er på plads. Derudover ydes 1 mio. kr. årligt til driftsstøtte - foreløbigt 3 år efter opstart
- Der er afsat 12,7 mio. kr. i 2024 og 10,7 mio. kr. i 2025 til renovering af de to freddede broer ved Lægan og Møllehus

Budgetaftale med fokus på "Sundhed":

Der er enighed om at fremme det forebyggende arbejde i forhold til børn og unges sundhed og trivsel. Dette understøttes fra 2024 med midler til følgende på børn- og ungeområdet:

- Mental sundhed til børn og unge (1,5 mio. kr. årligt). Pengene understøtter strategi for mental sundhed for børn og unge.
- Forankring og udvidelse af trivselsprojektet "Når Børn Blomstrer" (samlet 2,5 mio. kr. i en periode på 4 år)

Derudover prioriterer Kommunalbestyrelsen følgende sundhedsindsatser:

- Handleplan for tobaksindsatser (392.000 kr.)
- Forebyggende sundhedsindsats (1,5 mio. kr.) vedr.:
 - o Mentale udfordringer som stress eller depression
 - o Rygsygdom
 - o Moderat eller svær overvægt

Driftsbudgettet

Kommunalbestyrelsen prioriterer at understøtte den fortsatte kvalitetsudvikling på velfærdsområdet:

Strategi for det gode arbejdsliv

Kommunalbestyrelsen anerkender udfordringerne med at rekruttere og fastholde medarbejdere på især velfærdsområdet.

I regi af HMU er i 2023 igangsat et arbejde med rekruttering og fastholdelse. Fra 2024 afsættes 3,25 mio. kr. årligt til rekruttering og fastholdelse samt seniorordninger.

Pædagoguddannelsen starter i Tønder Kommune i september 2023. I den forbindelse er der afsat 1,9 mio. kr. til ekstra studiepladser på området, hvilket betyder, at nye pædagogstuderende fra Campus Tønder ikke indgår i institutionernes normering.

Ud over pædagoguddannelsen etableres merituddannelse til Pædagogisk Assistent (PAU) ligeledes på Campus Tønder. Til dette er der fra 2023 afsat 1,2 mio. kr. årligt, hvilket fastholdes i det kommende budget.

Disse tiltag forventes at bidrage til at imødegå rekrutteringsudfordringen på pædagogområdet.

På plejecentre og i daginstitutioner er ansat unge i fritidsjob. Dette har til formål at skabe interesse for senere at uddanne sig inden for velfærdsområderne.

I samarbejde med SOSU-skolen udbydes et tillægsmodul målrettet tilflyttere fra Østeuropa.

Der er gennemført en analyse blandt personale i ældreplejen om deres arbejdssituation. Dette blandt andet med fokus på fra deltid til fuldtid. Analysens resultater skal bruges i det videre arbejde med arbejdsmiljøet og rekrutterings- og fastholdelsesinitiativer på området.

Disse tiltag forventes at bidrage til at imødegå rekrutteringsudfordringer på ældreområdet.

Ældreområdet

På ældreområdet arbejdes med udfordringer, der relaterer til den demografiske udvikling og med det faldende arbejdsudbud. Der investeres i digitaliseringsløsninger, i nye arbejdsfællesskaber og -metoder og i uddannelse. For at skabe rammer, som understøtter befolkningen bredt og ældre borgere dybt, udarbejdes en **velfærdsboligstrategi**, der kan bruges som afsæt til at træffe de rette beslutninger om organiseringen og behovet for boliger i Tønder Kommune. Der er afsat ca. 100.000 kr. til analyse og implementering af velfærdsboligstrategien.

Der udarbejdes en **måltidsstrategi**, hvor måltidstilbuddet tilpasses til den enkelte, skaber fællesskab om maden og har fokus på tidlig opsporing og forebyggelse. Ligeledes skal måltidsstrategien afhjælpe fysiske og psykiske barrierer, der kan forhindre borgerne i at få måltider med værdi. Der skal være mulighed for at flere aktører kan indgå i skabelsen af Måltider med Værdi. Måltidet ses som et socialt samspil, hvor borgerne har ønsker, viden og kompetencer til at bidrage.

Dagtilbud og folkeskole

Skoleområdet får tildelt midler efter antal elever indskrevet i skolerne. I indeværende år har skolerne fået tildelt yderligere 2,139 mio. kr. som konsekvens af, at antallet af 6-16 årige er steget med 77 børn, hvilket primært skyldes en positiv tilflytning.

Skoleområdet er ved det seneste budget tildelt midler til særlig indsats på ordblindeområdet.

Fra 2024 øges elevtildelingen på skolerne med 500.000 kr. til materialer (hjemkundskab, øvrige materialer). Børn- og Skoleudvalget skal frem til næste budgetlægning vurdere, hvordan der fortsat kan være et tilbud om lejrskole på Madlejrskolen i Højer.

For de 0-6 årige ses en nedgang i antallet af børn, hvilket med baggrund i fødselstallene forventes at fortsætte de kommende år. For de 0-6 årige er tildelingen af ressourcer tilsvarende blevet reduceret. Det faldende børnetal forventes ikke at medføre personalereduktioner, da området i forvejen er presset på rekrutteringsudfordringen. Dog er der en særlig opmærksomhed omkring Dagplejen.

For at imødegå rekrutteringsudfordringen er der arbejdet med en rekrutteringsstrategi med pædagoguddannelse og merituddannelse til Pædagogisk Assistent (PAU) på Campus Tønder.

For at fastholde og udvikle pædagogisk kvalitet arbejdes der løbende med kompetenceudvikling, herunder diplommoduler til alle pædagoger, som gennemføres i Tønder.

I daginstitutionerne tilstræbes fortsat en normeringsfordeling med 70 % pædagoger, 8 % pædagogiske assistenter og 22 % pædagogmedhjælpere. Yderligere er der afsat ressourcer til forberedelsestid til pædagoger.

Det sociale område

Mange kommuner oplever i budgetlægningen for 2024-2027 store økonomiske udfordringer på det specialiserede socialområde. Årsager hertil er bl.a. stigende behov, komplekse problemstillinger og heraf et økonomisk pres af stigende udgifter.

Kommunalbestyrelsen har over de senere år tilført det specialiserede socialområde og særligt børn og ungeområdet væsentlige budgetmidler som følge af faktiske udgifts- og aktivitetsstigninger. Budgetlægning af området i Tønder Kommune sker ved udarbejdelse af en årlig prognose, hvor der arbejdes med udvikling i kendte borgere og ukendte i forhold til forventet skøn af kommende udgifter i budgetåret samt i årene fremover.

Prognosen for 2024 viser, at området ikke har behov for yderligere tilførsel af budgetmidler. Dog er der stadig brug for stram månedlig økonomistyring af området. Fra 2025 viser prognosen en forventet stigning i aktivitetsniveauet kombineret med øget kompleksitet i borgerne forventede behov – særligt voksenområdet. Det kan medføre øget pres på udgifterne og behov for tilførsel af budgetmidler de kommende år.

Øvrig drift

Ejendomsservice

I 2019 blev Ejendomsservice (FM) igangsat med et besparelspotentiale på 20.000 m² svarende til 8 mio. kr. årligt fra 2022. Potentialet er kun delvist udmøntet, men den politiske ambition om besparelsen er der fortsat. Der er godkendt en ny ejendomsstrategi i foråret 2023, som bl.a. sætter rammen for optimering af de kommunale kvadratmeter.

For at støtte op om en ny start er besparelleskravet nedsat til 4 mio. kr. i 2024, 5 mio. kr. i 2025, 6 mio. kr. i 2026 og 7 mio. kr. i 2027. Fra 2028 er besparelleskravet fastsat til de oprindelige 8 mio. kr.

Analysetema på driften

I Tønder Kommune arbejder vi kontinuerlig med tilpasning og omprioritering mellem serviceområderne som følge af den demografiske udvikling. Det sker gennem demografimodeller, som flytter budgetmidler til de variable udgifter på områderne.

På sigt vil demografimodeller reducere serviceniveauet, hvis ikke der samtidig sker en tilpasning af de faste udgifter.

Kommunalbestyrelsen er derfor enig i, at der igangsættes et overordnet analysetema, som omhandler

Struktur med fokus på Kvalitet, Økonomi og Bæredygtighed / Sammenhængskraft i hele Tønder Kommune

Der skal udarbejdes en model for, hvordan nødvendige strukturtilpasninger kan gennemføres uden at det går ud over sammenhængskraften i hele kommunen med fokus på øget kvalitet og optimeret drift.

Det er vigtigt, at kommunen fortsat kan opretholde levedygtige lokalmiljøer, attraktive arbejdspladser og skabe udvikling.

Temaet forventes at være et længerevarende analyseemne, som vil strække sig over flere år.

Til udmøntning af tiltag i forlængelse af analysen afsættes en strukturpulje i anlægsbudgettet.

Den videre proces

Budgetaftalen danner udgangspunkt for budgettet, som sendes til 1. behandling og herefter sendes i høring.

Kommunalbestyrelsen mødes, når aftalen har været i høring og tager stilling til eventuelle ændringer som følge af høringssvar og samlet aftaleoverholdelse.

Ved aftalens indgåelse er flere forhold endnu ukendte. Det drejer sig blandt andet om kommunernes samlede overholdelse af rammerne til service, anlæg og skat. En væsentlig del af Tønder Kommunes bloktilskud er betinget af, at aftalen overholdes. Hvis tallene på landsplan gør, at der er behov for ændringer, indkaldes forhandlingsgruppen.

Forhandlingsgruppen mødes ligeledes, når finanslovsaftalen for 2024 foreligger og tager stilling til eventuelle virkninger på budgetaftalen.

Tønder, den 7. september 2023

Borgmester
Jørgen Popp Petersen

Jørgen Popp Petersen

Anita Uggerholt Eriksen
Tønder Listen

Anita Uggerholt Eriksen

Martin Iversen
Venstre

Martin Iversen

Torben Struck
Socialdemokratiet

Torben Struck

Louise Thomsen Terp
Slesvigsk Parti

Louise Thomsen Terp

Thomas Ørting Jørgensen
Borgerlisten

Thomas Ørting Jørgensen

Anette Abildgaard Larsen
Det Konservative Folkeparti

Anette Abildgaard Larsen

Bjarne Lund Henneberg
Socialistisk Folkeparti

Bjarne Lund Henneberg

Allan Svendsen
Nye Borgerlige

Allan Svendsen